

Olga Milanović

Scenograf Miomir Denić

Dovolite mi, da ob tem, ko odpiramo v vaši lepi Ljubljani, v vaši operni hiši razstavo scenografskega dela enega od utemeljiteljev srbske scenografije, povem nekaj besed o njegovi razvojni poti.

Takoj moram povedati, da ljubljansko občinstvo, predvsem operno, dobro pozna Miomira Denića. V sodelovanju z režiserjem Mladenom Sablićem je v zadnjih letih insceniral vrsto pomembnih opernih uprizoritev: Puccinijevi »Dekle z zahoda« in »La Bohème«, »Pikovo damo« Petra I. Čajkovskega, Britnovega »Alberta Herringa« in Verdijevega »Falsstaffa«.

Začetki njegovega gledališkega dela v Beogradu segajo v sredino četrtega desetletja tega stoletja. Po končani realki se posveti slikarstvu. Z drugimi nadarjenimi slikarji študira pri našem velikem slikarju Jovanu Bijediću, ki ga usmerja k gledališču in tako vpliva na njegov razvoj in oblikovanje.

Zatem gre skozi gledališko šolo Narodnega gledališča, v kateri inscenira skoraj vse izpitne predstave. V začetku 1935. leta je angažiran kot honorarni slikar Narodnega gledališča v Beogradu. Že leta 1936 naredi prvi samostojni inscenaciji za Panovićevo dramo »Dninarji« in Puccinijevo opero »Tosca«.

Obenem študira tehnologijo na Tehnični fakulteti Univerze v Beogradu in jo 1937. leta absolvira.

V gledališču gre skozi prve faze razvoja gledališkega slikarja: spoznava skrivnosti tehnologije barv, scenske perspektive, strokovne terminologije ter izpopolnjuje risbo in kompozicijo. V tem obdobju temeljijo njegove scenske interpretacije na slikarskih stališčih. V relativno kratkem času prehodi pot od scenske dekorativnosti do simboličnega realizma.

Po osvoboditvi deluje Denić istočasno kot gledališki in filmski scenograf, uspešno pa se vključuje tudi v nastajajočo televizijsko scenografijo. V obdobju estetskih obračunov z verističnim realizmom usmerja svoja raziskovanja k stilizaciji. To se najbolj izraža v dobi umetniškega poleta njegove operne scenografije. Nase je sprejel breme in izkušnje vseh nasprotij, ki so spremljala scenografsko ustvarjalnost te dobe, vendar je ostal dosleden konceptu stilizacije, ki je bil trdno zgrajen na postulatih idejnega, režijskega in interpretacijskega sozvočja. Njegova gorečnost, pripravljenost na sodelovanje brez osebnih ekshibicij in zaupanje v idejne nosilce gibanja beograjske operne šole so dali

Otvoritev razstave scenografija Miomira Denića

rezultate, ki bodo v zgodovini razvoja srbske scenografije ostali povezani z njegovim imenom.

V gledališču je insceniral nad štiristo dramskih, opernih in baletnih del več kot dvestotih različnih avtorjev. Njegove najrepresntativnejše operne stvaritve so: SREDNJEVEŠKA LJUBEZEN Frana Lhotke, Baranovićevo SRCE IZ LECTA, Menottijev KONZUL, KNEZ IGOR Aleksandra Borodina, ERO Z ONEGA SVETA Jakova Gotovca, Janačkova KATJA KABANOVA, DON KIHOT Julesa Masseneta, Hercigonjev GORSKI VENEC, PIKOVA DAMA in EVGENIJ ONJEGIN Petra I. Čajkovskega, FAUST Charlesa Gounoda, ZALJUBLJEN V TRI ORANŽE Sergeja Prokofjeva, BORIS GODUNOV Modesta Musorgskega, Bellinijeva NORMA in IVAN GROZNI Rimskega-Korsakova.

Nič manj pomembne niso dramske inscenacije: Shakespearov KRALJ LEAR, BERTOVE KOČIJE ali SIBILA Velimira Lukića, THOMAS MOOR Roberta Bolta, MAKSIM CRNOJEVIĆ Laze Kostića, PORTE ROYALE Montherlanta, Simovićeva HASANAGINICA, NEČISTA KRI Bore Stankovića...

Deničeve scenografije so obšle svetovne gledališke centre: Dunaj, Salzburg, Bruselj, Sofijo, Bratislavo, Kopenhagen, Kairo, Aleksandrijo, Pariz, Nico, Atene, Osako, Zahodni Berlin, Frankfurt, München, Wiesbaden, Berlin, Leipzig, Am-

sterdam, Haag, Rotterdam, Firenze, Genova, Palermo, Rim, Benetke, Trst, Monte Carlo, Varšavo, Barcelono, Madrid, Zürich, Losano, Edinburg in druge.

Zrelo obdobje Deničevega ustvarjanja se ujema z dobo, ko je beograjsko gledališče v polni meri sprejemljivo za vse vrste iskanj. Vsa gibanja na črti realizem-abstrakcija z vrsto vmesnih postaj in kompromisov, so v svetovnem gledališču tesno povezana s scenografijo. V Deničevih stvaritvah, ki segajo v prostor inovacij, lahko med sodobnimi smermi gledališke scenografije opazimo tri osnovne stilne celote: selektivni in ilustrativni realizem, prostorski funkcionalizem in abstraktni simbolizem. Prav tako obsežno je njegovo delo zunaj tega opusa. Usmerjeno je k realizmu kot trajni opori gledališča, ki v osnovi ne spreminja veliko svojega koncepta, čeprav uporablja tudi sredstva, ki jih ponuja sodobnost.

Z istim žarom kot sprejema stilna iskanja sodobnega gledališča, sodeluje tudi v sodobnem poizkusu, ki uporablja vsa izrazna sredstva, ki jih daje tehnični napredek. Predvsem so to osvetlitev in sodobni materiali. Osvetlitev je postala poglavitno izrazno sredstvo sodobne scenografije. V njegovih rokah dobi vrsto izraznih lastnosti od stilnih kvalitiet pa do neizčrpnih možnosti za oživljanje atmosfere in neposrednejšega konfrontiranja z ustvarjalci gledališke predstave. Novi materiali, ki so osvojili razna tehnična področja, so našli prostor tudi v scenografski umetnosti.

Denić je že zgodaj odkril čar in neizčrpane možnosti poskušanja z novimi materiali. Klasičnim sredstvom scenske tehnike: lesu, platnu, zavesam, rekvizitom je pridružil vrsto sodobnih snovi: železo, aluminij, baker, polisterin, sintetične folije, penaste mase, posebne vrste tkanin, vrvi, fluorescentne barve in vrsto drugih.

Kljub temu da pri svojem ustvarjalnem procesu uporablja v glavnem tehniko eksperimentiranja z maketami, le redko odstopi od slikarske skice. Goji jo sistematično, z njo izraža svojo prvo likovno vizijo, v kateri imajo barve poseben pomen.

Obdobje, v katerem doseže svoj ustvarjalni vrh je pomembno poglavje v zgodovini beograjske gledališke scenografije. Njegove scenske rešitve pa sodijo že v sodobno gledališko klasiko. Deničeva vloga v razvoju scenografske umetnosti od naturalističnega manirizma pa do integralnega sodelovanja scenografije v predstavi kot celoti je zagotovo nadvse pomembna.

Scénographe Miomir Denić

A l'occasion du vernissage de l'exposition du scénographe moderne serbe Miomir Denić à l'Opéra de Ljubljana, Olga Milanović décrit son chemin artistique et son oeuvre.

Les débuts de son activité artistique au théâtre proviennent de la moitié des années quarante de ce siècle et durent jusqu'à nos jours. Il travaille comme scénographe de l'Opéra, du théâtre dramatique et du ballet. Son oeuvre tend au réalisme en même mesure qu'aux expériences modernes. Il cultive systématiquement l'esquisse quoiqu'il utilise le plus la technique d'expérimentation avec les maquettes. Sa contribution au développement de la scénographie est grande et fait partie du classique théâtrale contemporain.